

[Wstęp

DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/0860-7435.27.00>

Dla badacza, zajmującego się XIX-wieczną historią polskiego ruchu wydawniczego nadal istnieje wiele nieodkrytych faktów i nieopisanych zagadnień. Stąd każde spojrzenie, analiza nowego problemu badawczego, wskazanie i uzasadnienie znaczenia materiałów, dotąd traktowanych marginalnie, nie rzadko staje się inspiracją do kolejnych peregrynacji naukowych. Jedną z form wydawniczych, ważnych w rozwoju warszawskiego księgarstwa i drukarstwa lat 1875–1918 było edytorstwo muzyczne. Jak pisze Autorka pierwszego artykułu, zamieszczonego na łamach najnowszego numeru naszego periodyku, „zarówno pod względem wykorzystywanych technik poligraficznych, układu handlowo-przemysłowego, jak i ogólnego poziomu estetycznego wydawnictw nie odstawało ono od innych form wydawniczych”. A jednak, jak dotąd, nie doczekało się ono oddzielnego opracowania. Trud ten podjęła Marta Walkusz, prezentując wyniki swoich badań nad muzycznymi *varsavianami*, zgromadzonymi w Bibliotece Głównej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. Charakterystykę tego księgozbioru przeprowadzono na dwóch poziomach: bibliologicznym (opisano między innymi wykorzystane metody typograficzne) i muzycznym (zbadano na przykład liczbę i narodowość kompozytorów, zastosowane formy muzyczne). Dodatkowym walorem jest w tym przypadku zwrócenie uwagi na ciekawy aspekt, jakim były relacje pomiędzy wydawcami a drukarniami. Dzięki nowatorskiemu spojrzeniu, Autorka wyodrębniła także *stricte* muzyczne zakłady drukarskie.

Z pewnością duże zainteresowanie naszych Czytelników wzbudzi również kolejny artykuł, w którym Ildikó Szabó prezentuje europejski projekt ELINET. Jego celem stała się, między innymi, edukacja, prowadzona przez biblioteki w celu podnoszenie świadomości, związanej z umiejętnością czytania i pisania, płynących stąd korzyści oraz koordynacja kampanii w tym zakresie.

W tekście przedstawiono również szczegółowo węgierski program „Czytanie należy do wszystkich, nawet do Ciebie!”, stworzony w oparciu o dobre praktyki ELINET

O wpływie lektury na życie człowieka pisano wiele, podkreślając niejednokrotnie, że książka może być lekarstwem zarówno dla ciała, jak i dla duszy. W nurt badań, potwierdzających te tezy wpisuje się tekst Karin Wawrzynek. Autorka kreśli losy rodzeństwa, Hansa i Sophie Scholl, których życie przypa- dło na trudne lata przed wybuchem II wojny światowej. Był to czas w Niem- czech, gdy ludzie, poddawani narodowosocjalistycznej indoktrynacji, nierzad- ko ulegali manipulacji. Młodzież masowo wstępowała do Hitlerjugend. Ten krok nie ominął również opisywanych bohaterów, jak pisze Autorka, „uwie- dzionych powierzchownym patriotyzmem”. Jednak wychowanie, wyniesione z domu, w którym dużą rolę odgrywały starannie dobrane książki, początko- wo stłumione, doszło z czasem do głosu, a bezpośrednim bodźcem, inicjują- cym zmianę poglądów rodzeństwa było zdarzenie, którego byli świadkami. Kolejne etapy w ich życiu, wyraźnie znaczone lekturą książek, często zakaza- nych, rozwój duchowy, założenie konspiracyjnej organizacji, rozprowadzanie ulotek Białej Róży, odzwierciedlających „słowa zawarte w dziełach literackich jako broń biernej i pacyfistycznej walki o wolność człowieczeństwa”, opisane z dużym zaangażowaniem przez Autorkę potwierdzają, jak dużą siłę mają słowa zawarte w książkach.

W inny świat, chociaż również związany z książkami, przenosi nas artykuł Kamili Kokot, która swoje zainteresowania naukowe skierowała na problematykę, związaną z bibliotekami cyfrowymi. Podkreślając, że współcześnie to właśnie one przejęły na siebie „ciężar łączenia rosnących potrzeb użytkowników z jednoczesną ochroną wartościowych kolekcji”, Autorka podkreśliła, że dzięki cyfryzacji cenne zbiory, np. starodruki, „zyskują drugie życie”, stają się również dostępne szerszemu gronu odbiorców. Jako przykład posłużyła w tym przypadku Pomorska Biblioteka Cyfrowa, która pełniąc zadania regio- nalnej biblioteki cyfrowej ma także realizować zadania i funkcje repozytorium instytucjonalnego. Opisano kolekcję tej placówki, sposoby przeszukiwania zbiorów oraz promujące ją działania. Wskazano także (opierając się na wyni- kach przeprowadzonej ankiety), jak cyfryzacja wpływa na zwiększenie mobil- ności posiadanego przez bibliotekę zbioru.

Na łamach naszego periodyku nie mogło również zabraknąć akcentu, związanego z badaniami prasoznawczymi. Interesujący przyczynek do historii czasopism motoryzacyjnych w Polsce stanowi artykuł Roberta Ślaskiego. Autor prześledził dzieje najstarszego tytułu, reprezentującego ten typ prasy. „Motor” przez ponad 65 lat istnienia na rynku przechodził rozmaite koleje; w artykule zaprezentowano lata 1952–1991, a zatem czas, w którym periodyk

najpierw podlegał zasadom i celom polityki PZPR w dziedzinie komunikowania, a później musiał odnaleźć się w nowej rzeczywistości politycznej, ekonomicznej i społecznej. Zmiany, jakie zachodziły zarówno w składzie redakcji, zawartości czasopisma, jak i jego języku oraz szacie graficznej opisano z dużą dozą pieczołowitości i znajomością podjętego tematu.

Po lekturze artykułów zapraszamy do zapoznania się z recenzjami wybranych przez naszych Autorów książek. Na początek proponujemy publikację Marka Hetmańskiego *Świat informacji*. Tytuł, jakkolwiek wydany w 2015 roku, nie traci i dzisiaj na swej aktualności. Monografia, mająca charakter „ponadczasowej analizy” oraz oryginalne podejście do, mogłoby się zdawać, opisanej już dogłębnie problematyki, zwróciło uwagę Małgorzaty Bańkowskiej, która prezentując strukturę książki profesora Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, podkreślając jej zalety, wskazuje także na jej niedociągnięcia.

Warto także zapoznać się z dwugłosem na temat książki Jacka Ladoruckiego *Gdy otworzyli bramy, zaczęłam iść w stronę domu... Rozmowy z Joanną Muszkowską-Penson*. Wywiad z córką znanego bibliologa, twórcy pierwszej katedry bibliotekoznawstwa w Polsce Jana Muszkowskiego z pewnością zwróci uwagę bibliologów, kulturoznawców i historyków. Małgorzata Bańkowska i Maria Wichowa dzielą się swoimi spostrzeżeniami na temat tej publikacji, a spojrzenie na ten sam tytuł z dwóch różnych punktów widzenia będzie z pewnością cenne.

Drukujemy również opinię na temat książki Ewy Repucho i Tomasza Bierkowskiego, *Typografia dla humanistów. O złożonych problemach projektowania edycji naukowych*. Recenzentka podkreśla znaczenie wydania tego kompendium zwłaszcza w kontekście widocznego w ostatnim czasie zaniedbywania ze strony wydawców zasad i reguł typografii, projektowania i składu. Omawiana książka jest istotna także dlatego, że „uzupełnia zadziwiająco skromną literaturę przedmiotu tego zagadnienia”, jest swoistym przewodnikiem, a jednocześnie poradnikiem dla tych, którzy na co dzień zajmują się działalnością wydawniczą.

Na zakończenie polecamy sprawozdania z konferencji, które odbyły się w mijającym roku. Są one zawsze wartościowe, między innymi dlatego, że pozwalają Czytelnikom poznać przebieg tych spotkań naukowych, których celem jest wymiana doświadczeń, wyników badań, dotyczących bardzo różnorodnych zagadnień, jednak zawsze kierowanych do osób, zainteresowanych książką i kulturą, dla których informacja o wygłoszonych referatach stać się może inspiracją dla poszerzenia własnych badań. Pierwszą relację otrzymaliśmy od Beaty Gamrowskiej, obecnej na gdańskiej konferencji „Marketing w Kulturze. Komunikacja – trendy – praktyka”, która zgromadziła około 400 uczestników, reprezentujących rozmaite instytucje kultury i organizacje poza-

rządowe z całej Polski. Tak duża liczba osób świadczy z pewnością o tym, jak duże znaczenie ma proponowana przez organizatorów problematyka.

Z okazji setnej rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości w Warszawie zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukową „Książka, prasa, radio, film i biblioteki w kształtowaniu dziedzictwa kulturowego II Rzeczypospolitej”. Jak czytamy w sprawozdaniu, do udziału w tym spotkaniu zgłosiło się 91 prelegentów, przedstawiciele ponad 30 uczelni, instytucji naukowo-badawczych oraz instytucji kultury z Polski, Białorusi, Litwy oraz Stanów Zjednoczonych. Bogaty program konferencji uzupełniał towarzyszący jej Kongres Książki. Gruntowną relację wzbogacają zdjęcia.

„Książce i bibliotece na przestrzeni wieków” poświęcona była z kolei konferencja, z której uczestnik, Andrzej Walkowski, przygotował dla nas szczegółową relację. Celem tegorocznych obrad było, jak pisze Autor, „rozważenie trzech zagadnień: książki w ciągu wieków, dziejów prasy oraz instytucji rynku książki”.

Obszerne sprawozdanie, które jednocześnie zamyka niniejszy numer „Acta Universitatis Lodzianis. Folia Librorum” dotyczy V, a zatem jubileuszowej, edycji Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Kultura czytelnicza młodego pokolenia”. Jak pisze Dorota Tarnowska, „konferencja wpisała się już w kalendarz wydarzeń naukowych miasta i jest wyczekiwana zarówno przez środowisko naukowe bibliologów, psychologów i pedagogów, jak i nauczycieli, bibliotekarzy i innych praktyków z całej Polski”.

Tradycyjnie przypominamy, że nasze czasopismo dostępne jest dla Czytelników w Repozytorium Uniwersytetu Łódzkiego. Indeksowane jest także w takich bazach, jak CEJSH, CEEOL, BazHum, Polska Bibliografia Bibliologiczna i Arianta, jak również w zasobach Worldcat, Google Scholar, ViFaOst i LitDok.

Życząc przyjemnej, pożytecznej, efektywnej i satysfakcjonującej lektury, zapraszamy zarówno naszych stałych, jak i nowych Autorów do publikowania tekstów w naszym czasopiśmie.

Magdalena Przybysz-Stawska